

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 – Yaz / Summer Sayı/Issue: 44
Sayfa / Page:293-323

ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY
Makale Bilgisi / Article Info - Geliş/Received: 05.05.2019
Kabul/Accepted: 23.05.2019 - Araştırma Makalesi / Research Article

**SUÇ VE MEKAN
BAĞLAMINDA GÜVEN
ALGISI: VAN ÖRNEĞİ***

***THE SENSE OF SECURITY IN
THE CONTEXT OF CRIME AND
SPACE: VAN CASE***

Esra ARPA

İpekyolu Belediyesi, Uzman Mimar
ORCID: 0000-0001-7394-0456, esrarpa@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Aysu UĞURLAR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
ORCID: 0000-0001-6172-7906, augurlar@gmail.com

Öz

Suç olgusu birçok farklı disiplin tarafından ele alınan çok boyutlu bir kavramdır. Literatürde özellikle kent ile ilgili çalışmalarda, kentsel mekanda kullanıcıların birbirleriyle (sosyal çevre) ve çevresiyle (fiziksel çevre) olan ilişkilerinin mekandaki güvenlik ve suç ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Günümüzde kentler, özellikle toplumun sıklıkla kullandığı kent merkezleri giderek “suç” veya “güvensizlik” kavramları ile anılmaktadır. Çünkü kent merkezi gibi toplumun sıklıkla kullandığı alanlar ve çok fazla kalabalık mekanlar ile suç olayları arasında ilişki bulunmaktadır. Kentsel mekan ve suç olgusu birbiri ile ilişkili olduğundan mekanın suça neden olan etmenlerinin algısal tespiti problemin önemli ölçüde belirlenmesine sebep olmaktadır. Bu noktadan hareketle bu makale tüm kentlinin kullandığı Van kent merkezi özelinde, suç istatistikleri (2017 yılı) ve 400 (2018 yılı) kullanıcı (kentli) ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler çerçevesinde oluşturulmuştur. Kent merkezinin önemli ana cadde ve sokaklarının gece ve gündüz saatlerinde kullanımlarının kadın ve erkek üzerindeki güven algısı ve değişimi ortaya konulmuştur. Çalışmanın bulguları sadece suç istatistiklerinin değil mekandaki fiziksel olanakların da güven algısını değiştirdiği ve güven algısının cinsiyete göre değiştiği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: güven algısı, suç, cinsiyet, Van kent merkezi.

Abstract

Crime phenomenon is a multi-dimensional concept studied by numerous

* Bu makale Esra Arpa'nın “Van Kent Merkezi Kullanıcılarının Güvenlik Algısı” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak yazılmıştır.

disciplines. In the literature, especially in urban studies, it was observed that the relations of users in the urban space with each other (social environment) and the environment (physical environment) were directly related to the security and crime in the space. Cities, especially the frequently used city centres, are increasingly referred to concepts like ‘crime’ or ‘unsafe’. There is a relationship between the areas frequently used by society such as the city center and highly populated places and crime events. Since the concepts of urban space and crime are related to each other, the perceptual determination of the elements of urban locations that entail crime causes a significant determination of the problem. From this point of view, therefore, this article is based on data obtained from the surveys carried out with 400 (2018 year) users and crime statistics (2017 year) in Van city centre used by all urban residents. The effects of using the main street and streets of the city centre over men and women at day and night hours in terms of a sense of security were revealed. The findings of the study indicate that not only the crime statistics but also the physical facilities in the place change the sense of security and the sense of security varies according to gender.

Keywords: sense of security, crime, gender, Van city center.

Giriş

Kent kavramı, sanayileşme ve modernleşme ile toplum üzerinde etkinliğe sahip olan, kırsaldaki sıkı ilişkilerin yerini kişisel olmayan ilişkilerin almış olduğu ve modern çağın modern insanının yer edindiği bir alana karşılık gelmektedir. Günümüzde kentlerde artan nüfus, farklı kimlikler, heterojen yapılar ve ekonomik dengesizlikler sonucu suç oranlarının artışı kaçınılmaz olmuştur.

Suç olgusu kültürden kültüre değişiklik gösteren, zaman içerisinde aynı toplumda değişik anlamları içeren (Gökulu, 2010: 209) birçok farklı disiplin tarafından ele alınan çok boyutlu bir kavramdır. Sadece kriminoloji değil, sosyoloji, psikoloji, hukuk ve şehir planlama gibi birçok disiplinin konu üzerine çalışması bulunmaktadır (Uğurlar ve Arpa, 2018: 453). Suç olgusu sanayileşme dönemi ile birlikte mala karşı işlenen suçlar, tecavüz, cinayet gibi belirli suçların evrensel boyutta tanınması ile ön plana çıkan bir eğilim olarak kendini göstermektedir. Güvenlik kavramı geçmişten günümüze insanlığın üzerinde durduğu bir olgudur. İnsanların mağaralarda yaşaması sadece iklimden korunmak için değil aynı zamanda güvenlik endişesi ile de tercih ettiği bir durumdur. Benzer şekilde geçmişte kentlerin duvarlarla çevrilmesi ve kaleler yapılması da yine güvenlik endişesinden kaynaklanmaktadır (Gökulu, 2010: 210).

Ekonomik, sosyal ve fiziksel yaşamın merkezi olan günümüz kentleri yaşam açısından cazip mekanlar olarak görülmektedir. Buna karşın ekonomik, siyasal ve sosyal alanların yetersizliği ortaya çıktığında suç ve mağduriyet durumları meydana gelebilmektedir. 1980’ler ve 1990’larda

tüm dünyada kentsel alanda suç, kanunsuzluk, şiddet, suç korkusu, sosyal ayrışma ve kentlerin terk edilmesi konularının sosyal, politik ve ekonomik söylemlerin odağı haline gelmesi, 20. yüzyılın sonlarında güvenlik konusunu kentlerin başlıca problemi olarak ön plana çıkarmıştır. Öncelikle, geliştirilen karşı politikalar, organize suçlar ve şiddet suçları konularını kapsamış, 21. yüzyılın başlarında da kent güvenliği, terörizm ile birlikte kentler için daha önemli bir hal almıştır (Frevel, 2006'dan aktaran Aksoy, 2007:13). Bu durum kentte yaşayan birey ya da bireylerin güven algısını derin anlamda etkilemektedir. Tüm bu etkiler ile birlikte bireylerin korku düzeyleri artarak travma etkileri oluşmaktadır. Korku, tehlike ve kaygı ile karakterize edilen duygular, bir reaksiyon olarak tanımlanır (Garafo-la,1981:843). Bu korkunun ana sebebi; kentlerdeki suç oranının artışı ve suç türlerinin farklılaşması olarak ifade edilmekte ve kentler giderek “suç” veya “güvensizlik” kavramları ile anılmaktadır. Suç sadece toplumda fiziksel ve ekonomik zararlara sebep olmamakta aynı zamanda toplum üzerinde kentsel mekanda hissedilen güvensizlik hissini de oluşturmaktadır (Ataç, 2007:16)

Kent güvenliği kavramı temel olarak kentleşme süreci içerisinde meydana gelen güvenlik gereksinimi ve buna yönelik geliştirilen stratejileri çağrıştırmaktadır. Kavramı ön plana çıkaran nedenlerden biri de, bireylerin güvenlik kavramını, en önemli gereksinimlerinin başında görmesidir (Gökulu, 2010:210). Örneğin 1987 yılında Dünya Sağlık Örgütü bu doğrultuda “herkes için sağlık” amacı taşıyan Sağlıklı Kentler Projesini yerel düzeyde uygulamaya geçirmiştir. Buradan hareketle Dünya Sağlık Örgütü tarafından “temiz, güvenli, yüksek kaliteli fiziksel çevre” başta olmak üzere sağlıklı bir kentin ne olduğu ve nasıl olması gerektiğinden yola çıkılarak “Sağlıklı Kent Kriterleri” tanımlamıştır. 2000’li yıllarda ise 11 Eylül olayları ile kentsel güvenliğin küresel boyutu, etkin bir biçimde *güvenlik konusuna* dahil olmuş (Aksoy, 2007:11) ve güvenlik harcamalarında dünya genelinde ciddi bir artış meydana gelmiştir (Gökulu, 2010:210). Böylece kent planlama disiplinde güvenlik konusu, ayrılarak sağlıklı kent planlamanın altında “Güvenli Kent Yaklaşımı” biçiminde yeniden tanımlanarak araçları oluşturulmaya başlanmıştır (Aksoy, 2007:11). Aksoy’un (2007:11) çalışmasında ifade ettiği gibi, kent güvenliğini etkileyen içsel (mekansal ayrışma, sosyal dışlanma) ve dışsal (güvenlik sistemleri, kent planlama) etkenlerin yerel ve ulusal yönetimlerin güvenlik politikalarını değiştirme zorunluluğu sadece suç/suçlu önleme politikalarının geliştirilmesine değil aynı zamanda güvenliğin hissettirilmesi özeline de odaklanılmasını sağlamıştır.

Literatürde kent güvenliğine yönelik yapılan çalışmaların temel amacının kentli üzerindeki suç baskısını ortadan kaldırmak ve kentleri

yaşanabilir hale getirmek olduğu görülmektedir (Aksoy, 2007:11). 1992 tarihli Avrupa Kentsel Şartı'na göre kentli, güvenlik hakkına sahip olarak suç ve şiddetten arındırılmış bir kentte yaşama hakkına sahiptir. Ayrıca “temel kentsel haklardan bir yerleşmede yaşayan tüm insanların cinsiyet, yaş, inanç, toplumsal, ekonomik, siyasal konum ve fiziksel ya da psikolojik engellilik durumlarına bakılmaksızın eşit olarak yararlanmasını sağlamakla yükümlüdür” ifadesi kent yaşamında erkeklerin olduğu kadar kadınların da görünür olmasını pekiştirir niteliktedir (Kaypak, 2015'den aktaran Aktaş, 2017:141). Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından 2008 yılında kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı-2, Avrupa yerel yönetimlerini sürdürülebilir kentler inşa etmeye zorlayan “Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto” ile kentsel yaşamı korumaya yönelik yeni bir yaklaşım sunmaktadır (Kaypak, 2016: 44).

Günümüzde kentler özellikle kadınlar açısından güvensizliğin, korku ve endişenin merkezi haline gelmiştir. Kentin özellikle belirli saatleri ve belirli mekanları kadın açısından dışlayıcı olabilmektedir. Aktaş'ın (2017:142) çalışmasında ifade ettiği gibi mekanın kent düzleminde dönüşümü, sosyo-kültürel pratikler açısından aktörlerin toplumsal deneyimlerini ve birbirleri ile olan beklenti ve çatışmalarını içermektedir. Bu nedenle kentsel mekanlar, insanların zihinlerinde güvenlik derecelerine göre kümelendirildiğinden özellikle kadınların büyük bir bölümü güvenlik tehditleri nedeniyle korku ve endişe hissettiği bazı mekanlardan uzak durmaktadırlar (Aktaş, 2017:141). Çünkü bu mekanlar yoğunluklu olarak sadece kadına (dişil) ya da erkeğe ait (eril) mekanlar şeklinde bir ayrışmaya tabi tutulur. Örneğin kahvehaneler gibi kimi kamusal/sosyal alanlar sadece erkeklerce kullanıldığı için; park gibi kimi kamusal alanlar günün karanlık saatlerinde kadınları dışlayıcıdır (Wekerle, 1980'den aktaran Kaypak, 2015: 485). Mekan açısından kadının aidiyet duygusunun sadece ev içerisinde değil aynı zamanda meslek, eğitim, eğlence-dinlenme alanları gibi gündelik yaşamın sunduğu fırsatlara karşı da geliştirilmesi önemlidir (Aktaş, 2017:141).

Kentleşme ve suç arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan ilk görüşler 1920'lerde Chicago'da ortaya çıkmıştır. Shaw ve Mckay, o dönemde kentlerdeki suç oranlarına bakarak bu oranların kent merkezlerinde en yüksek değerlere ulaştığını tespit etmişlerdir (Gökulu, 2010: 215). Günümüzde de özellikle kent merkezi gibi toplumun sıklıkla kullandığı alanlar ve çok fazla kalabalık mekanlar ile suç olayları arasında ilişki bulunduğu kabul edilmektedir (Uğurlar ve Arpa, 2018: 455). Block ve Block (1995) tarafından genellikle suçun en fazla işlendiği ve farklı türde suçların bir arada toplandığı yerlerin; çoğunlukla nüfus açısından yoğunluğun yaşandığı, kentin düğüm noktaları, yoğun yaya yolları, ticari merkezler ya da kent merkezleri gibi yerler olduğu belirtilmiştir (Ataç, 2007: 18). Suçların kent

bütününde toplandığı bu noktalar “sıcak noktalar” olarak ifade edilmekte ve suçu üreten alanlar (crime generators), suçu çeken alanlar (crime attractors) ve suça nötr alanlar (crime-neutral areas) olmak üzere üç alt başlıkta tanımlanmaktadır (Ataç, 2007: 18; Brantingham, 1995:10). Yoğunluğun fazla ve hareketliliğin sürekli olduğu alışveriş ve eğlence bölgeleri, büroların yoğunlaştığı yerler ve spor stadyumları suçu üreten alanlar, güvensiz park alanları, ticari merkezler, kent merkezleri, kentin düğüm noktaları, büyük alışveriş merkezleri gibi alanlar suçu çeken alanlar olarak tanımlanmaktadır. Suçluları cezbetmeyen alanlar ise suça nötr alanlar olarak tanımlanmaktadır (Brantingham, 1995:10).

Kentsel mekan ve suç olgusu birbiri ile ilişkili olduğundan mekanın ya da çevrenin etkisi ile kullanıcının güven algısı da değişebilmektedir. Bu bağlamda mekanın suça neden olan etmenlerinin insan algısı yoluyla tespiti problemin önemli ölçüde belirlenmesine neden olmaktadır (Aksoy, 2007:11). Buradan hareketle bu çalışmada ilk olarak suç kavramı ve mekan ilişkisi ele alınarak suçu önlemeye yönelik geliştirilen farklı yaklaşımlar irdelenmiş ve çevresel tasarımın suçu önlediği kavramı üzerine geliştirilen teorilerden yola çıkılarak cinsiyete göre güven algısındaki değişim incelenmiştir. Çalışma tüm kentlinin kullandığı Van kent merkezi özelinde suç istatistikleri ve 400 adet kullanıcı ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler çerçevesinde oluşturulmuştur. Kent merkezinin önemli ana/ara cadde ve sokaklarının gece ve gündüz saatlerinde kullanımlarının kadın ve erkek üzerindeki güven algısı ve değişimi ortaya konulmuştur. Makalenin literatüre en önemli katkısı Van kent merkezi özelinde, sosyal ve mekansal boyutları ile kadın ve erkek olmak üzere cinsiyete göre güvenli ya da güvensiz hissetmeye ilişkin algının değişimi ve nedenlerinin tespit edilmesidir. Böylece gerek Van gerek farklı kentlerde benzer konularda yapılacak daha sonraki çalışmalara yol göstermesi ve “güvenli kent” farkındalığını oluşturması beklenmektedir.

1. Suç ve Mekan İlişkisi: Suçu Önlemeye Yönelik Geliştirilen Farklı Yaklaşımlar

Suç olgusu çok boyutlu bir kavramdır. Genel olarak suç olgusuna neden olan faktörlerin; sosyal ve kültürel, ekonomik, demografik, mekansal boyutlar olmak üzere 4 ana başlık altında toplandığı söylenebilir. Suç, sosyal olgu olduğu kadar mekansal bir olgudur (Yılmaz, 2006:328) Buradan hareketle mekanın suçu tetikleyen önemli bir etmen olduğu görülmektedir. Kentler, fiziksel bir mekan olmasının yanında, belirli bir toprak parçasında yaşayan tüm insanların yaşam aktivitelerini gerçekleştirdiği yer olarak tanımlanmaktadır. Kent mekanının, suç korkusu üzerinde ve suç korkusunun da mekan üzerinde karşılıklı bir etkileşimi söz konusu-

dur (Ataç, 2007:18). Suçun mekanla olan birebir ilişkisi, kentsel mekanda görülen suçun engellenmesine yönelik çalışmaları doğurmuştur (Ataç ve Gürbüz, 2009:31). Suç olgusu ile ilgili birçok teori geliştirilmiştir (Sokullu, 2002). Bu teoriler; erken suç ekolojisi teorileri, yeni suç ekolojisi teorileri ve suçu önlemeye yönelik tasarimsal yaklaşımlar olarak gruplandırılabilir.

Erken Suç Teorileri; Oscar Newman tarafından çıkarılan Savunulabilir Mekan ve Bill Hillier ve Julienne Hanson öncülüğünde ortaya çıkarılan Mekan Dizim Analizi'dir. Bu bağlamda *Savunulabilir Mekan*; Oscar Newman tarafından 1972 ortaya konulan teoride, insanların yaygın değerleri ve yaşam tarzlarını gerçekleştirebilecekleri caddeler, yapılar gibi alanların korunmasına yardım etmektedir. Bu, toplumların yaşadıkları çevrenin fiziksel düzenini yeniden yapılandırarak kontrolü ellerine geçirme imkanı vermektedir (Newman, 1996:9). *Mekan Dizim Analizi* ise mekanların insanları bir araya toplama ve yönlendirme güçlerini ortaya koyup, mekansal organizasyonla insan hareketi ve görüş alanının arasındaki ilişkiyi nesnel olarak incelemektedir (Gündoğdu, 2014: 251).

Yeni Suç Ekolojisi Teorileri; Ronald Clarke ve Derek Cornish tarafından geliştirilen Rasyonel Tercih Teorisi, Cohen ve Felson tarafından geliştirilen Rutin Aktivite Teorisi ve Pat ve Paul tarafından geliştirilen Suç Deseni Teorisi'dir. *Rasyonel Tercih Teorisi*; Suça iten birçok nedenin varlığından bahseden teori, mantık ve akıl yürütme üzerine kurulmuştur. Bu nedenler ailevi, ekonomik ve psikolojik olabilmektedir. Ama sadece bu nedenlerle kimse suçlu olmaz, suç bir karar verme yetisidir. En rasyonel olan seçimlerden biri de suça karışmak olabilmektedir. İkinci tercih ise kurbanlarla alakalıdır. Suçlu çevreye bakarak ipuçları elde eder ve suçu kime karşı yapacağına karar verir. Üçüncü seçim ise suça nasıl karışılacaktır. Bu seçim ise kişinin üzerinde olan çevre etkisi, maddi gereksinimler gibi ihtiyaçlar doğrultusunda oluşur. Son seçim şekli ise suçu yapma ya da yapmama durumudur. Hedefin özellikleri, yakalanma korkusu bu seçimde caydırıcı sebeplerdir (Cicerali, 2016: 8). *Rutin Aktivite Teorisi*; bu düzendeki yapısal değişiklikler, zaman ve mekanda direkt 3 askeri elemanın bir araya gelmesi ile suç oranlarını etkileyebilmektedir. Bunlar; motive olmuş suçlu, uygun hedef ve suça karşı koruyabilecek koruyucuların yokluğudur. Bu unsurlardan herhangi birinin olmayışı, bir suçun başarılı bir şekilde tamamlanmasının önlenmesine yeterlidir (Cohen ve Felson, 1974:589). *Suç Deseni Teorisi*; bu teoride anlayış, suçluların ve mağdur/ hedefin aktivite alanlarının kesiştiği yerlerde meydana gelmesidir (Felson ve Clarke, 1998: 35).

Suçun önlenmesine yönelik geliştirilen farklı teorilerin bir kısmı

da tasarım ile suçun önlenilebileceği düşünülerek ortaya konulmuş teorilerdir. Çevresel tasarımın hem suçu önlemede hem de çevre yararını artırmada etkisi olduğu anlayışı 1970 başında ortaya çıkmıştır ve suç ve çevre arasındaki ilişkiyi Shaw ve McKay bulmuştur. Jane Jacobs kentsel çevre ve suç ilişkisinin en etkili çalışmasını yaparak (Crowe ve Zahm, 1994: 102), bunu “The Death and Life of Great American Cities” (Büyük Amerikan Kentlerinin Ölümü ve Yaşamı) adlı kitabında ifade etmiştir. Elizabeth Wood ve Schlomo Angel, fiziksel çevrenin insan davranışları üzerine etkisini araştırmışlardır. Jeffery ise 1971’de “Crime Prevention Through Environmental Design” kitabını yayınlamakla bu alandaki çalışmalara öncülük etmiştir. Bu anlamda yapılan tüm çalışmalar doğrultusunda, suçun çevresel tasarım yoluyla ve kentsel planlama ile önlenilebileceği anlayışları ortaya konulmuştur (Uğurlar ve Arpa, 2018:455).

Kentsel Planlama Yoluyla Suçu Önleme; bu teknikte etkili planlama, tasarım ve alan yönetimi ile doğal toplum polisliğine teşvik edilebileceği anlayışı bulunmaktadır. Erişim, hareket, aktivite ve yapı niteliklerinin dikkatli düşünülmesi gerekmektedir (ODMP, 2014:9).

Çevresel Tasarım Yoluyla Suçu Önleme (Crime Prevention Through Environmental Design); kısa adı CPTED olan bu yaklaşımda ise, etkili çevresel tasarım yapılarak korkuyu azaltma, nitelikli yaşam sunma anlayışı bulunmaktadır. Bu teknikte belirlenen prensipler doğrultusunda, suç için potansiyeller ve olanaklar azaltılıp, kamusal alanlarda canlılık sağlanarak cazibeli gelişmelere olanak tanınır (Missiauga CPTED Principles, 2013: 6.). Bu prensipler; doğal gözetim, erişim kontrolü, bölgesel takviye ve bakım ve yönetimden oluşmaktadır (SDPD, 2015:1). Doğal Gözetim; güvenlik kameraları ve güvenlikler tarafından “aktif gözetim” değil, her gün mekanı kullanan kullanıcılar tarafından oluşan “gayri resmi gözetim” anlayışıdır. Bu nedenle görüş hattı oldukça önemlidir. Erişim Kontrolü; kullanıcıların güvenle ve kolaylıkla hareket etmeleri hedeflenir (Abbotsford, 2013: 2). İyi tasarlanmış, stratejik olarak bulunan işaretler ve haritalar, güvenlik hissine ve erişime katkı sağlamaktadır. Bölgesel Takviye; İnsanlar kendi hissettikleri bir bölgeyi korurlar ve diğer bölgeler için belirli saygıya sahip olurlar (NCPC, 2003:4). Tamamen bulunduğu alanı sahiplenme ile orantılıdır. Bakım ve Yönetim; bir alanın bakımı ve imajı o alana bakış için oldukça önemlidir (NCPC, 2003:4). İnsanlar, kendi çevrelerinden onların davranışlarını etkileyecek ipuçları alırlar (Abbotsford, 2013: 4). Bu nedenle kullanıcı açısından bir mekanın bakımlı ve iyi idare edilmiş oluşu pozitif yönde etkiye sebep olmaktadır. Bu temel prensipler kendi içerisinde genişletilerek CPTED’in ilkelerini oluşturmaktadır. Bunlar; doğal gözetim, bölgeliklik, erişim kontrolü, saklı veya izole edilmiş alanlar, aktiviteler, bakım ve yönetim ve karma alan kullanımı şeklinde

ayrılmaktadır.

2. Van Kent Merkezinde Suç ve Mekan İlişkisi

Literatürde kentsel mekanda bireylerin birbirleriyle ve çevresiyle ilişkilerinin, güvenlik ve suç ile bağlantılı olduğu ileri sürülmektedir. Kentsel mekanlar buldukları konum ve sahip oldukları değerlere bağlı olarak suça hedef olma durumunda kalmaktadırlar. Çarpık ve düzensiz yapılaşma, sahipsiz, metruk, kullanılmayan binalar suçun oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Bununla birlikte aydınlatma/ışıklandırma yetersizliği olan kentsel yaşam alanları, kalabalık, kontrolü zayıf ya da yeterli olmayan yerler de suça karşı zayıf olan kentsel mekanlardır (Aydın, 2010: 38). Suç oranlarının gittikçe artması buna bağlı olarak güvenlik konusundaki eksiklikler, insanların güvensiz ve tedirgin bir yaşam sürmelerine neden olmaktadır (Ulutürk, 2006:3).

Bireyin mekanı *güvenli* olarak görebilmesi için en önemli etkenler arasında çevre tarafından görülebilen, baskının olmadığı ve rahat bir şekilde görülebilme olanağının olduğu özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Bu görülebilme özelliğinin sağlanmasında önemli olan faktörler; yol genişliği, peyzaj elemanları ya da ağaç konumları, kentsel mobilyalar ve ayırıcı elemanlardır. Ayrıca aydınlatma yeterliliği, erişilebilir güvenlik güçleri, karma kullanım özelliği olan her vakit canlılığını yitirmeyen mekanlar ve bakımlı, düzenli yapılı çevre güven algısında pozitif etkiye sahiptir (Ataç, 2007: 22). Güvensizlik hissi/suç korkusu, insanların özgür hareketlerini etkileyen kısıtlamalar içerisinde yer alabilmektedir. Özellikle insanların bazı grupları suç korkusu ve suça daha çok savunmasızdırlar; yaşlı insanlar, kadınlar, ebeveynler gibi (NCPC, 2003:1). Bu ayrışma cinsiyete bağlı olarak da farklılık göstermektedir. Suçun kent merkezlerinde yoğun olmasının nedeni, sadece o bölgedeki barınma sorunlarından kaynaklanmamaktadır. Kent merkezleri nüfus yoğunluğu ve işyerlerinin fazla olması açısından suçlular için cazip bir konumdur. Suçlular yakalanma riski daha az olan ve toplumsal kontrolün daha zayıf olduğu, üstelikte iş yerlerinin yoğun olduğu kent merkezlerinde daha rahat suç işleyebilmektedirler (Gökulu, 2010: 216).

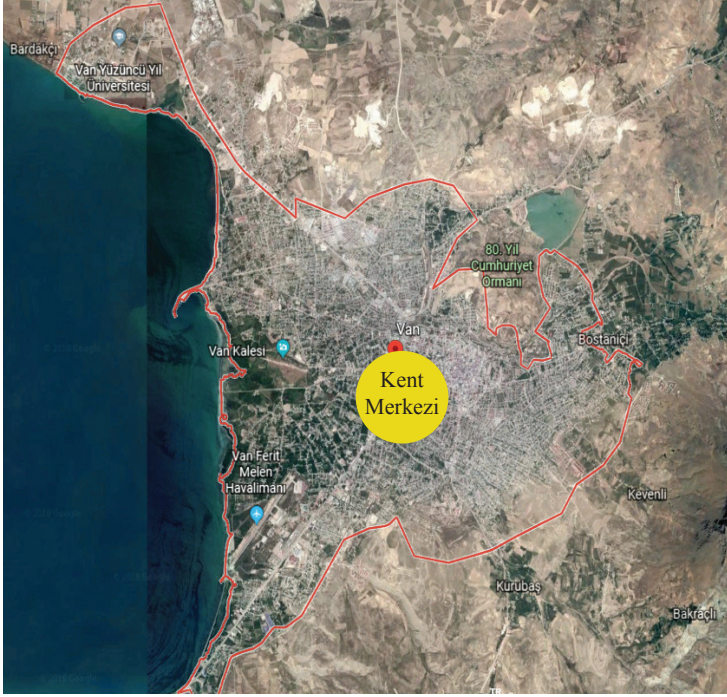
Bu çalışmada konuyla ilgili tüm araştırmalar göz önünde bulundurularak örneklem bir alan seçilmiş ve fiziksel çevre tasarımının güvensizlik hissi üzerindeki etkileri ve cinsiyete göre güven algısındaki değişimi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Örneklem alan olarak suçun oluşumuna teşvik eden alanlardan olan Van kent merkezi seçilmiştir. Çalışmada ilk olarak kent merkezi özelinde, İl Emniyet Müdürlüğü'nden alınan Van kent merkezine ait 2017 yılı kentsel suç verilerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca kent merkezine yönelik çalışmaların yapılması anlamında esnafın

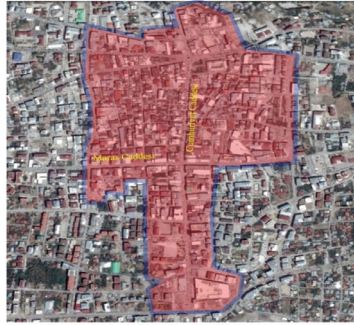
belediyeye verdikleri dilekçeler değerlendirilmiş, çalışma alanında ticari kullanıma sahip olan dükkan sahipleri ile görüşmeler yapılarak talep ve şikayetler göz önünde bulundurulmuştur. İkinci olarak çevresel tasarım yoluyla suçu önleme tekniğinin temel prensiplerinden yararlanarak hazırlanan ve 400 kullanıcı ile gerçekleştirilen anketlerden elde edilen veriler ile bu alanlara yönelik saha araştırması, gözlem vb. araştırmalardan elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Anket analizleri aşamasında cinsiyete göre güven algısı üzerine gece ve gündüz kullanımlarında sürekli değişkenlerin arasında istatistikî olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla “t-testi” analizinden yararlanılmıştır. Son olarak kullanıcı anketiyle elde edilen analiz sonuçları ile haritalar oluşturularak belirlenen cadde, sokak ve konumların güven algısı ortaya çıkarılıp, değerlendirmeleri yapılmaya çalışılmıştır.

2.1. Çalışma Alanı

Van, merkez ilçeleri Edremit, Tuşba ve İpekyolu olmak üzere toplam 13 ilçeden oluşmaktadır. Van kent merkezi İpekyolu ilçesinde bulunmaktadır (Şekil 1). Van kent merkezi -Merkezi İş Alanı (MİA)- yoğun kullanıma sahip Cumhuriyet Caddesi ve Kazım Karabekir Bulvarı (Maraş Caddesi) ve yakın çevresini içermektedir. Bu alan içerisinde; Hükümet Konağı, Merkez Bankası, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Müdürlüğü, Tuşba ve İpekyolu Nüfus Müdürlüğü gibi resmi kurum binaları bulunmaktadır. Ayrıca; tüm banka şubeleri, ticari amaçlı mağaza ve dükkanlar, Turkuaz AVM (Alışveriş Merkezi), Artos AVM, Van AVM, Aydın Perihan AVM ve henüz faaliyete geçmemiş olan Park AVM bu alan içerisinde bulunmaktadır. Alışveriş, resmi işler, eğlence ve gezme ihtiyaçlarının karşılanması yönünde çeşitlilik bakımından oldukça farklı kullanımlara sahip kent merkezi bu nedenle yoğun kullanıma sahiptir. Van kent merkezi içerisinde MİA sınırları göz önünde bulundurularak çalışmanın örneklem alanı (çalışma alanı) çerçevesi belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 1: Van Kent Merkezi Konumu

Şekil 2: Van Kent Merkezi (Çalışma Alanı)

Belirlenen çalışma alanında 400 kullanıcı ile yüz yüze anket görüşmesi yapılmıştır. Anketin sorularının çerçevesini CPTED tekniğinin; *Doğal Gözetim, Erişim Kontrolü, Bakım ve Yönetim ve Bölgesel Takviyeden* oluşan 4 ilkedен ortaya çıkan prensipleri bağlamında ulaşım/erişilebilirlik, bölgecilik alan kullanımı ve doğal gözetim, tuzak alanları/izole alanlar, bakım ve yönetim ve çevresel özellikler şeklinde 5 ana başlık oluşturmaktadır. Anketin genel çerçevesini oluşturan CPTED prensipleri ile ilgili olarak değerlendirme yazarlar tarafından ayrıca bir çalışma olarak

hazırlanmaktadır. Bu nedenle çalışma kapsamında CPTED prensipleri üzerinden tartışma yapılmamaktadır. Buradan hareketle çalışma kapsamında ilgili anket bulgularından yararlanılarak kent merkezinin önemli ana ve ara caddeleri ve sokaklarının gece ve gündüz kullanımlarında; cinsiyete (kadın ve erkek) göre 400 kullanıcının/kentlinin güven algısı ve değişimi irdelenmekte, mekansallaştırılmakta ve 2017 yılı kentsel suç verileri ile ilgili ilişkisi değerlendirilmektedir.

Anket bulguları değerlendirildiğinde ankete katılan kullanıcıların %43'ünü kadınlar (172 kişi), %57'sini de erkekler (228 kişi) oluşturmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında ise %11,3'ü 18 yaş ve altı iken, %30,8'i 19-24 yaş, %28,5'i 25-30 yaş, %15,5'i 31-36 yaş ve %14'ü 37 yaş ve üzeri yaş aralıklarında yer almaktadır. Anket yapılma sürecinde anketi cevaplayan kitlenin genç kesim ağırlıklı olduğu, 50 yaş ve üzerinden sonra anketi cevaplama oranının azaldığı görülmüştür. Bu durumun hem kent merkezi aktivitelerine bağlı olarak kullanımının belirli yaşlardan sonra azalması hem de 50 yaş ve üzeri kullanıcıların konuya olan ilgisinin düşük olması ile ilgili olduğu söylenebilir. Kullanıcıların %63'ü bekar, %37'si evlidir. Kentlinin diğer bir deyişle kullanıcıların doğum yerlerinin %65,3'inin Van, %32,8'inin de diğer illerde olduğu görülmüştür. Doğum yeri Van dışında olan kullanıcılar Türkiye'nin birçok kesiminden iş, eğitim vb. nedenlerle gelmiştir. Doğu ve Güneydoğu kısmından; Malatya, Hakkari, Kars, Elazığ, Bitlis, Erzurum, Ağrı, Adıyaman, Muş, Siirt, Batman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Şırnak, Bingöl, Mardin, Gaziantep, Tunceli gibi iller bulunurken, batı kısmından; Aydın, Isparta, Konya, İstanbul, Bursa, Adana, Uşak, Zonguldak, Ankara, Mersin, Samsun, İzmir, Sakarya, Karaman, Antalya gibi iller olmak üzere toplamda 34 farklı il olduğu görülmüştür. Bu çeşitliliği oluşturan kesim; akademisyenler, öğrenciler, memurlar ve yakın civar komşu illerden göç ederek gelenlerdir.

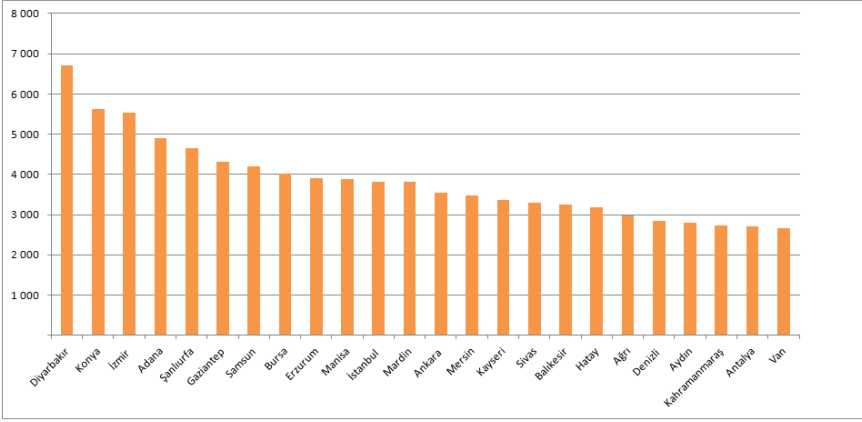
2.2. Van Kent Merkezinde Suç Türleri ve Mekansal Dağılımı

Türkiye'de gün geçtikçe asayiş suçlarının arttığı gözlenmektedir. Özellikle Türkiye'nin batı kısmında nüfus yoğunluğu, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, kentleşme oranı yüksek ve göç alma oranı fazla olduğundan bu alanlarda suç oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

TÜİK'ten alınan verilere göre 2015'te Türkiye'de işlenen suç türleri ve oranlarına göre suçlu sayısına bakıldığında toplam 168 726 suçlu olduğu görülmektedir. Suç türleri arasında en yüksek oran 30 093 suçlu sayısı ile hırsızlığa aitken, 23 730 ile yaralama, 10 045 ile yağma, 8 303 ile öldürme, 7 808 ile tehdit, 6 336 ile sahtecilik, 5 340 ile cinsel suçlar şeklinde devam etmektedir. 2009 ile 2015 yılları arasındaki suç dağılımlarına bakıldığında; 2009 ve 2010 yılları arasında ciddi bir artış söz konusu iken,

2010 ve 2011 yılları arasında bir düşüş olduğu, 2011- 2014 yılları arasında ise artış olduğu görülmektedir. 2014 ile 2015 yılları arasında ise çok az bir düşüşün meydana geldiği görülmektedir.

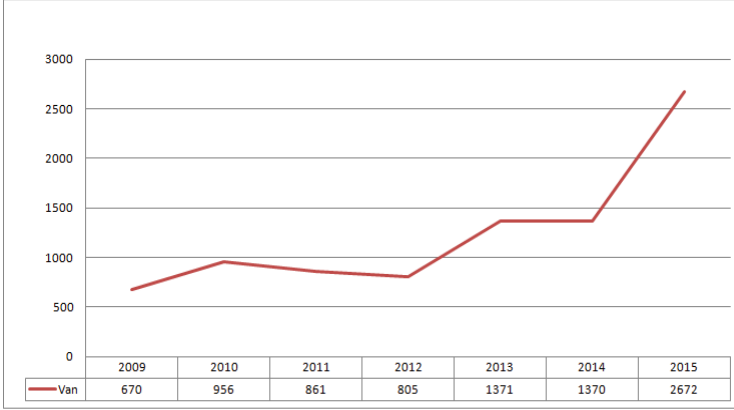
Türkiye’de TÜİK 2015 yılı suç verilerine göre suçun en yoğun olduğu iller arasında en yüksek Diyarbakır olmak üzere, Konya, İzmir, Adana, Şanlıurfa, Gaziantep ve Samsun bulunmaktadır. Suçun en az görüldüğü iller arasında ise en düşük oran Yalova olmak üzere, Bayburt, Hakkari, Artvin, Tunceli ve Bilecik bulunmaktadır (TÜİK, 2015). TÜİK 2015 yılı suç verilerine göre Van 24. sıra ile Türkiye geneli işlenen suç oranlarının % 1,58’ini oluşturmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3: 2015 Yılı Türkiye İllere Göre Suç Dağılım Oranları

Kaynak: (TÜİK, 2015)

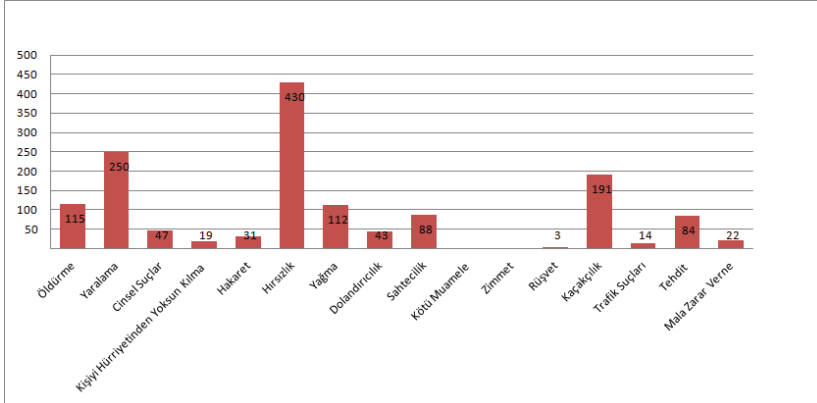
Van İli 2009-2015 yılları arası suç oranlarına bakıldığında ise 2009 yılında düşük olduğu, 2010 yılında ise belirli bir artışın meydana geldiği, 2010, 2011 ve 2012 yılları arası bir azalmanın söz konusu olduğu, 2013 ve 2014 yılı herhangi bir fark gözetilmezken 2014 ve 2015 yılları arasında neredeyse 2 kat fark olacak şekilde bir artışın olduğu gözlenmektedir (Şekil 3).

Şekil 4: 2009-2015 yılları arası Van ili suç dağılımları

Kaynak: (TÜİK, 2015)

Van İli 2015 yılı asayiş suçları arasında olan şahsa ve mala karşı işlenen suçlara bakıldığında ise ilk sırayı hırsızlık alırken, kaçakçılık ve yaralama suçlarının da suç oranlarının büyük oranını kapsadığı belirlenmiştir. Kötü muamele ve zimmet suçlarının ise görülmediği tespit edilmiştir (Şekil 5).

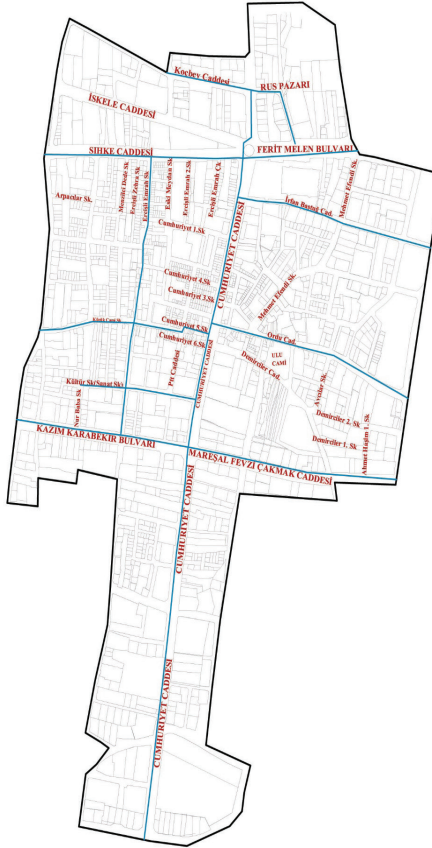
Şekil 5: Van İli 2015 Yılı Şahsa Ve Mala Karşı İşlenen Suç Oranları

Kaynak: (TÜİK, 2015)

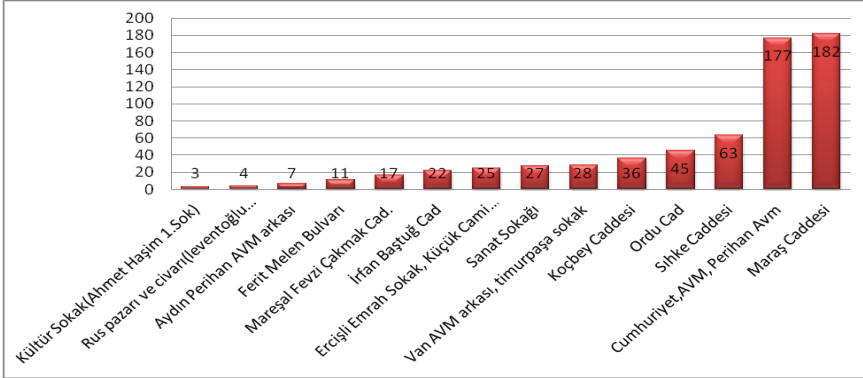
Çevresel tasarımıyla suçu önleme konusunda suç tespitlerinin yeri oldukça önemlidir. Kent merkezinde belirlenen cadde ve sokakların İl Emniyet Müdürlüğü'nden alınan 2017 yılına ait suç verilerine bakıldığında kentsel suçla bağlantısı olan işten hırsızlık, oto ve otodan hırsızlık, evden

hırsızlık, darp (kasten yaralama), yağma (gasp), yankesicilik, kapkaç gibi suçların işlendiği görülmüştür.

Çalışma kapsamında belirlenen ve yoğun kullanımda olan ana cadde ve ara sokaklar (Şekil 6); Koçbey Caddesi, Sıhke Caddesi, Rus Pazarı (Leventoğlu Sokak), Ercişli Emrah ve Küçük Cami Sokak, Cumhuriyet Caddesi (bu arter üzerinde Van AVM ve Aydın Perihan AVM olduğu için, bu kısımlarda işlenen suçlar bu veri üzerinde değerlendirilmiştir), İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri, Kültür Sokak (Sanat Sokağı), Kazım Karabekir Bulvarı (Maraş Caddesi), Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, Ahmet Haşim 1. Sokak (Kültür Sokak), Timurpaşa Sokak (Van AVM arkası), Aydın Perihan AVM arkası civarındır.

Şekil 6: Van Kent Merkezi Yoğun Kullanımda Olan Ana Cadde ve Ara Caddeler/Sokaklar

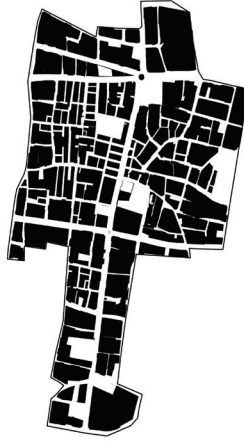

Şekil 7: 2017 Yılı Kent Merkezinde İşlenen Suç Dağılımı

Van kent merkezinde çalışma kapsamında belirlenen mevcut cadde ve sokaklarda işlenen suç dağılımlarına bakıldığında; en az Kültür Sokak olmak üzere sırasıyla, Leventoğlu Sokak, Aydın Perihan AVM arkası, Ferit Melen Bulvarı, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, İrfan Baştuğ Caddesi, Ercişli Emrah ve Küçük Cami Sokak, Sanat Sokağı, Timurpaşa Sokak, Koçbey Caddesi, Ordu Caddesi, Sıhke Caddesi, Cumhuriyet Caddesi ve en çok Maraş Caddesi olmak üzere toplamda 647 suç işlendiği görülmüştür (Şekil 7).

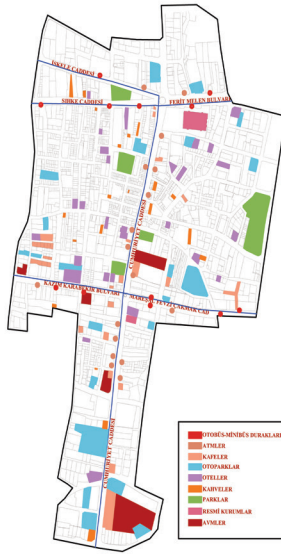
2.3. Cinsiyete Göre Van Kent Merkezi Kullanıcılarının Güven/Güvenlik Algısı

Van kent merkezi şehrin yoğunluğunun en fazla olduğu ve kullanıcıların çoğunlukla zaman geçirdiği önemli noktalardan birisidir. Kent merkezinin doluluk boşluk oranına bakıldığında, yoğun bir yapılaşmanın olduğu görülmektedir. Mevcut yapılar oldukça eski ve yeni yapı oranı azdır. Yapı yükseklikleri değişmekte olup, herhangi bir nizam söz konusu değildir. Metruk yapılar bulunmaktadır. Alan merkezi iş alanı olduğundan ticari yoğunluk oldukça fazladır, ikamet amaçlı konut oranı düşüktür (Şekil 8).

Şekil 8: Kent merkezi doluluk boşluk analizi

Kent merkezi içerisinde; resmi kurumlar, yeşil alanlar, kültürel tesisler, alışveriş merkezleri, bankalar, eğlence mekanları, otoparklar ve duraklar yer almaktadır (Şekil 9).

Şekil 9: Kent merkezinde bulunan işlevlerin çeşitliliği

Kent merkezinde 4 ana caddenin ve ana caddelere bağlanan ara cadde ve sokakların olduğu görülmektedir (Şekil 6). Bu ana caddeler; Cumhuriyet Caddesi, Kazım Karabekir Bulvarı (Maraş Caddesi) ve Maraşal Fevzi Çakmak Caddesi, Sihke Caddesi ve İskele Caddesi'dir. Ana caddelerin yol genişlikleri (2 şerit) oldukça dardır. Kent merkezine ulaşım genel olarak bu ana caddelerden sağlanmakta ve dolayısıyla bu da trafik yoğunluğuna sebep olmaktadır.

Kullanıcı anketi sonucu elde edilen verilere göre; kullanıcıların (kentlinin) Van kent merkezine geliş nedenleri arasında % 39.8 oranında alışveriş amacı ilk sırayı almaktadır. Bunu resmi işler, iş yerinin kent merkezinde olma durumu, eğlence ve gezme amaçları takip etmektedir. Kullanıcıların kent merkezine gelme sıklıkları; % 60.3 her gün, % 27.5 haftada birkaç kez, % 7.8 haftada bir kez, % 2.8 ayda bir, % 0.5 bir aydan daha fazla şeklindedir. Anket yapılan kullanıcılar arasında her gün kullanma oranı toplam oranın yarısından fazladır. Bu kent merkezinin genel olarak yoğun kullanıma sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda farklı nedenlerle farklı sıklıklarla kent merkezine gelen kentlinin (kadın/erkek) kent merkezine ulaşmak ve kent merkezi içinde ulaşımı/dolaşımı sağlamak amacıyla toplu taşıma, özel araç, servis ile ya da yaya olarak kullandığı ana ve ara cadde/sokakların gece ve gündüz saatlerinde kullanımı ve kullanıcıların buna ilişkin algısı aşağıda değerlendirilmektedir.

Kent merkezine ulaşımında belirlenen cadde ve sokaklarda gündüz kullanımına göre tercih edilen güzergahlar sıralamasına bakıldığında; sırasıyla % 62.3 Cumhuriyet Caddesi, % 58.5 Maraş Caddesi, % 43.3 Sihke Caddesi, % 28.7 Sanat Sokağı, % 22.3 İrfan Baştuğ Caddesi, Ordu Caddesi ve civarı, % 19.8 Koçbey Caddesi (Rus Pazarı civarı) ve % 19 Ercişli Emrah Sokak ve civarının kullanımı olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Caddesi ve Maraş Caddesinin yoğun kullanımlı güzergahlar olduğu ve en düşük kullanımlı güzergahın da Ercişli Emrah Sokak olduğu belirlenmiştir. Belirlenen 7 güzergahın tercih edilme sebeplerine bakıldığında kullanıcı yorumlarına göre genel olarak bu caddelerin kalabalık olmasının temel etken olduğu görülmektedir. Ayrıca çeşitlilik arz eden ve alışveriş/eğlence gibi sosyal aktivite imkanı sunmasına bağlı olarak kullanım sıklıkları değişmektedir. Diğer bir deyişle ana caddelerin ara cadde ve sokaklardan sık kullanıldığı belirlenmiştir. Kent merkezine ulaşımında belirlenen cadde ve sokaklarda gece kullanımına göre tercih edilen güzergahlar sıralamasına bakıldığında ise; kullanıcının sırasıyla % 45.5 Cumhuriyet Caddesi'ni, % 43.3 Maraş Caddesi'ni, % 16.6 Sihke Caddesi'ni, % 14.5 Sanat Sokağı'nı, % 9.3 İrfan Baştuğ Caddesi ve civarını, % 8.3 Koçbey Caddesi'ni ve % 6 Ercişli Emrah Sokak ve civarını tercih ettiği belirlenmiştir. Kullanım ter-

cihlerindeki sıralama gündüz kullanımları ile aynıdır.

Çalışma kapsamında ara ve ana caddelerin gece ve gündüz kullanımlarında güven algı düzeyi ölçülmüş ve kadın ve erkeklerin verdiği yanıtların karşılaştırılması yapılmıştır. Bu kapsamda belirlenmiş cadde, sokak ve merkezi alanlar olan; Cumhuriyet Caddesi, Sanat Sokağı, Ercişli Emrah Sokak, İrfan Baştuğ Caddesi ve Ordu Caddesi, Aydın Perihan AVM (alışveriş merkezi) ön kısım, Aydın Perihan AVM arka kısım, Van AVM arka kısım, Van AVM ön kısım, Maraş Caddesi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, Kültür Sokak, Rus Pazarı civarı, Sıhke Caddesi ve Koçbey Caddesi olmak üzere toplamda 14 farklı yol ve alanı kapsamaktadır.

Buna göre gündüz kullanımlarında güven algısı kadınlarda; Sanat Sokağı ve yakın çevresi, Ercişli Emrah Sokak ve yakın çevresi, İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri ve yakın çevresi, Rus Pazarı ve yakın çevresi, Koçbey Caddesi ve yakın çevresi “ne güvenli ne güvensiz”, Cumhuriyet ve Maraş Caddesi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, Kültür Sokak ve Sıhke Caddesi “güvenli” olarak çıkmıştır. Erkeklerde ise; Ercişli Emrah Sokak ve yakın çevresi, Rus Pazarı ve yakın çevresi ve Koçbey Caddesi yakın çevresi “ne güvenli ne güvensiz”, Sanat Sokağı ve yakın çevresi, İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri ve yakın çevresi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi ve Sıhke Caddesi “güvenli”, Cumhuriyet ve Maraş Caddesi ve Kültür Sokak ise “çok güvenli” olarak çıkmıştır (Tablo 1).

Sanat Sokağı ve yakın çevresi, Ercişli Emrah Sokağı’nda, İrfan Baştuğ ve Ordu Caddesi yakın çevresi, Rus Pazarı ve yakın çevresinde, Aydın Perihan AVM önü, gündüz kullanıcıların (kentlinin) cinsiyete göre kullanımında güven algısında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sanat Sokağı ve yakın çevresinin kalabalık ancak seyyar satıcıların yoğunlukta olduğu, daha çok erkeklerin kullandığı eril bir sokak niteliğinde olduğu görülmüştür. Ercişli Emrah Sokak ve yakın çevresinde metruk ve bakımsız binaların yoğunlukta olduğu, kalabalık oranının düşük olduğu, araçların yollara park ettikleri ve dükkanların işlek olmadığı görülmüştür. Bu sokaklarda sürekli trafik sıkışıklığı olduğu, esnafın kaldırımları malzemelerle doldurduğu dolayısıyla yaya yürüyüşü için kaldırımların işlevsiz kaldığı ve can güvenliği açısından sıkıntı olduğu gözlenmiştir. Esnafla yapılan görüşmelerde, trafik konusunun oldukça büyük sorun olduğu, ayrıca sokakların elverişsiz olmasının ticari yönden büyük sıkıntı oluşturduğu tespit edilmiştir (Şekil 10).

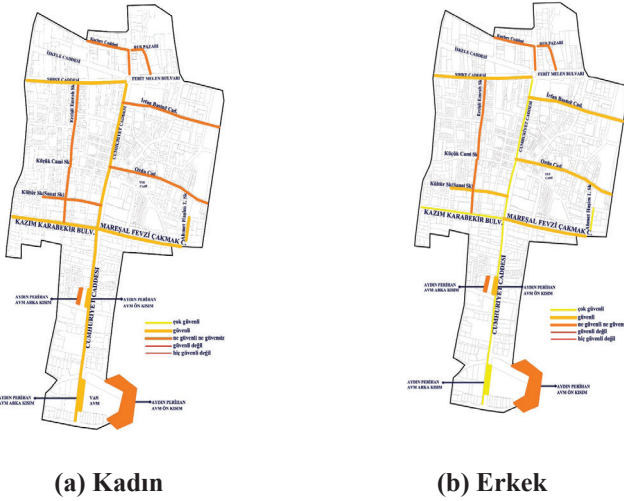
Şekil 10: Sanat Sokağı ve Erciqli Emrah Sokağı'na ait fotoğraflar

İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri ve yakın çevresinde ise bazı sokakların تنها olduğu, Ordu Caddesi'nin üzerinde birçok seyyar satıcının bulunduğu ve Ulu Cami civarında bulunan oturma alanlarının kahvehane olarak işletildiği görülmüştür. Her sokakta kahvehane bulunduğu dolayısıyla ara sokaklarda erkek egemen (eril mekan) bir yapının olduğu tespit edilmiştir. Kahvehanelerin genel olarak erkeklerin kullanımına elverişli ortam olması bu alanlarda erkeklerin kullanım konusunda güven algısının “güvenli” çıkmasına neden olmuştur. Bu tür alanların doğal gözetimi artırıcı yönde pozitif etkisi bulunmaktadır, ancak bu alanlarda eksikliklere göre gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu alanlardan kadınların geçişi oldukça zordur, kadınlara yönelik işlev yoğunluğu düşüktür. Dolayısıyla analizlerde kadınların çoğunluğu bu alanlara “ne güvenli ne güvensiz” demiştir. Ayrıca araç geçişlerinin çift yönlü olarak geçişi ve araçların yola park ettiği, kaldırımların ise esnafın malzemeleriyle işgal edildiği görülmüştür. Trafik sorununun da olduğu tespit edilmiştir. Rus Pazarı ve yakın çevresinde ise gündüz kullanımının olduğu görülmüş, ancak kullanıcı yorumlarında kültürü tanıtıcı nitelikte ürünlerin bulunduğu ancak yalnız başına gidilmediği, alanın oldukça bakımsız olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla alan “ne güvenli ne güvensiz” olarak çıkmıştır (Şekil 11).

Şekil 11: İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri'ne ait fotoğraflar

Özetle gündüz kullanımında ara cadde ve sokakların kadınlar tarafından “ne güvenli ne güvensiz” olarak görülmesinin gözlemler sonucu elde edilen başlıca nedenleri; ara sokakların erkek egemen (eril mekan) yapıya sahip olması, yoğun kullanımda erkeklerin ön planda olması, genel olarak kahvehane olarak işletilen mekanların bulunmasından kaynaklı kadınların kullanamayacağı alanlara dönüşmesi gibi etmenlerdir. Ayrıca birçok binanın metruk durumda bulunduğu, çeşitliliğin bulunmadığı, kaldırımların dükkanların malzemeleri ile işgal edildiği dolayısıyla yaya güvenliğinin olmadığı da tespit edilmiştir (Şekil 12).

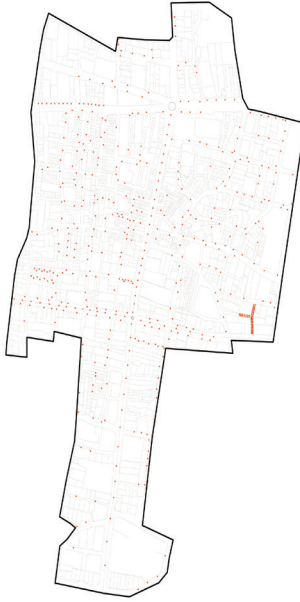
Şekil 12: Van Kent Merkezinde ana cadde ve ara yolların gündüz kullanımında cinsiyete göre güven algısının mekansal dağılımı

Gece kullanımlarında güven algısı kadınlarda; Sanat Sokağı ve yakın çevresi “hiç güvenli değil”, Rus Pazarı ve yakın çevresi “güvenli değil”, Cumhuriyet Caddesi, Ercişli Emrah Sokak ve yakın çevresi, İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri ve yakın çevresi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, Kültür Sokak, Sıhke Caddesi ve Koçbey Caddesi ve yakın çevresi “ne güvenli ne güvensiz”, Maraş Caddesi ise “güvenli” olarak çıkmıştır. Erkeklerde ise; Cumhuriyet Caddesi ve Maraş Caddesi “güvenli”, diğer yollar ise “ne güvenli ne güvensiz” olarak çıkmıştır. Erkeklerde güvenli olmayan alan cevabı görülmemiştir (Tablo 2). İlâveten Cumhuriyet Caddesi, Sanat Sokağı ve yakın çevresi, Ercişli Emrah Sokak ve yakın çevresi, İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri ve yakın çevresi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi, Kültür Sokak, Sıhke Caddesi, Koçbey Caddesi, Aydın Perihan AVM önü, Aydın Perihan AVM arkası, Van AVM önü, Van AVM arkası gece kullanımlarında istatistikî (t-testi analizi ile aracılığı ile) olarak güven algısında farklılaşma olup olmadığına bakıldığında da, kadın ve erkeklerde güven algısında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Hem Aydın Perihan AVM önü hem de Van AVM önü gece ve gündüz kullanımında yoğun, canlı-işlek olması nedeni ile kadın ve erkek açısından güvenli bulunmuştur. Buna karşın gece, Aydın Perihan AVM arka kısmında yer alan dükkanların en geç 21.00 de kapandığı, sokağın tenhalaştığı, aydınlatma elemanı olarak sadece bazı mağazalara ait armatürlerin olduğu görülmüştür. Benzer durum Van AVM arkası için de geçerli bir durumdur.

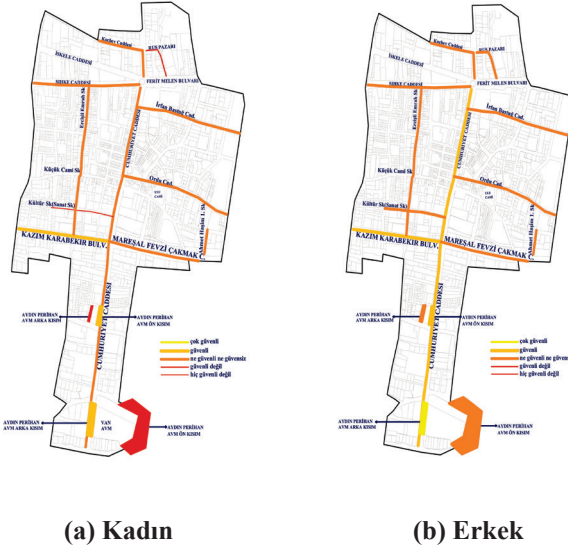
Kadınların güven algısının gece kullanımlarında erkeklere göre daha düşük olduğu gözlenmiştir (Şekil 15). Sanat Sokağı'nda ve Rus Pazarı ve yakın çevresinde güven algısında, erkek ve kadın arasında farklılaşma olduğu görülmüş bunun sebebinin ise; bu sokakta dükkanların 18.30-19.00'da kapandığı, yoğunluğun azaldığı, sosyal aktivite yönünde herhangi bir alanın olmadığı, tasarım eksikliğinin bulunduğu, aydınlatma elemanlarının eksikliğinden dolayı tercih edilmediği (Şekil 13 ve Şekil 14) ve güvensiz alan olarak görülmesinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bazı kullanıcıların yorumlarında burada belirli zamanlarda torbacılık yapıldığı, seyyar satıcı yoğunluğunun olduğu ve adı gibi herhangi bir sanat etkinliğinin olmadığı belirtilmiştir. 2017 yılı İl Emniyet verilerinden alınan suç verilerinden de bu alanda torbacılıkla ilgili suçların işlendiği doğrulanmıştır. Bu tür nedenler de sokağın kullanımını azaltıcı niteliktedir. Cumhuriyet Caddesi'nde ise mağazaların (kuyumcu, giyim, kırtasiye vb.) 19.00 civarında kapanması ile yoğunluğun azaldığı ayrıca aydınlatma düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle kadınların bu alandaki güven algısının erkeklere oranla düşük olduğu görülmüştür.

Şekil 13: Sanat Sokağı ve civarına ait gece fotoğrafları

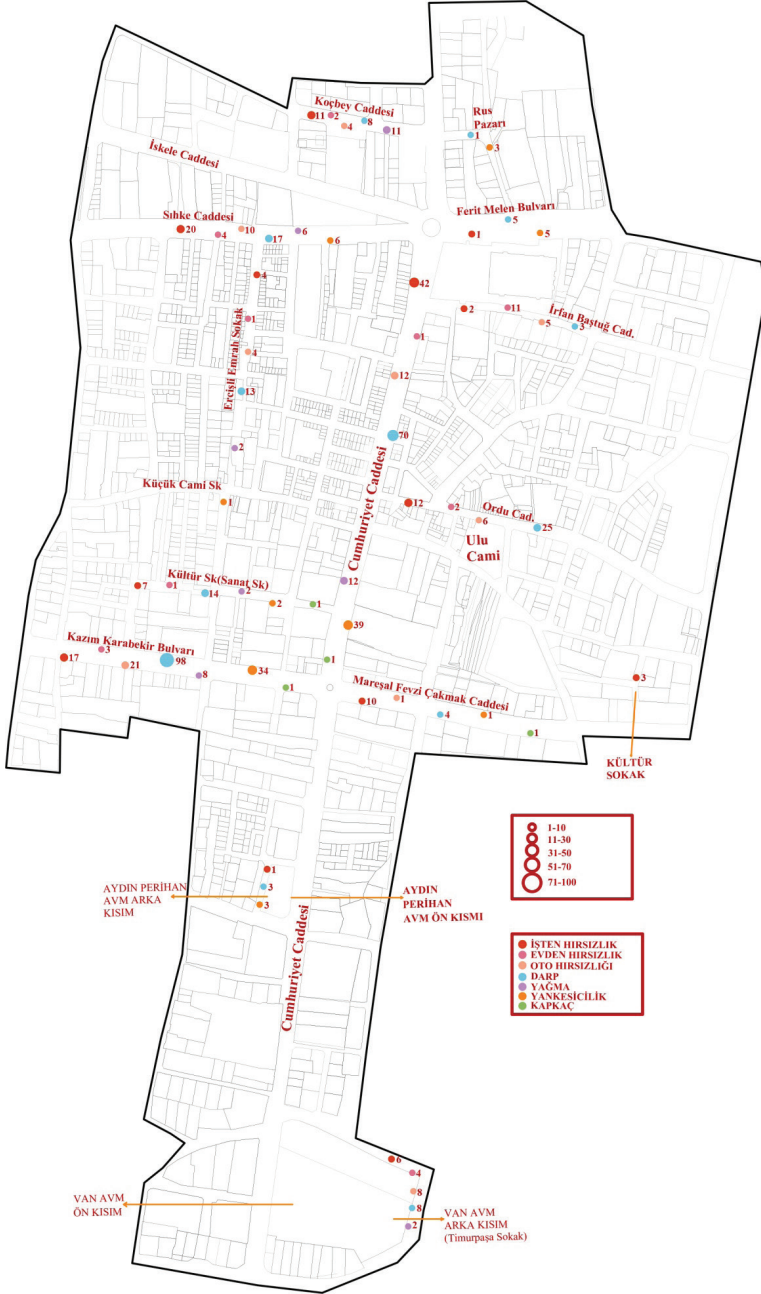

Şekil 14: Çalışma alanında bulunan aydınlatma elemanları

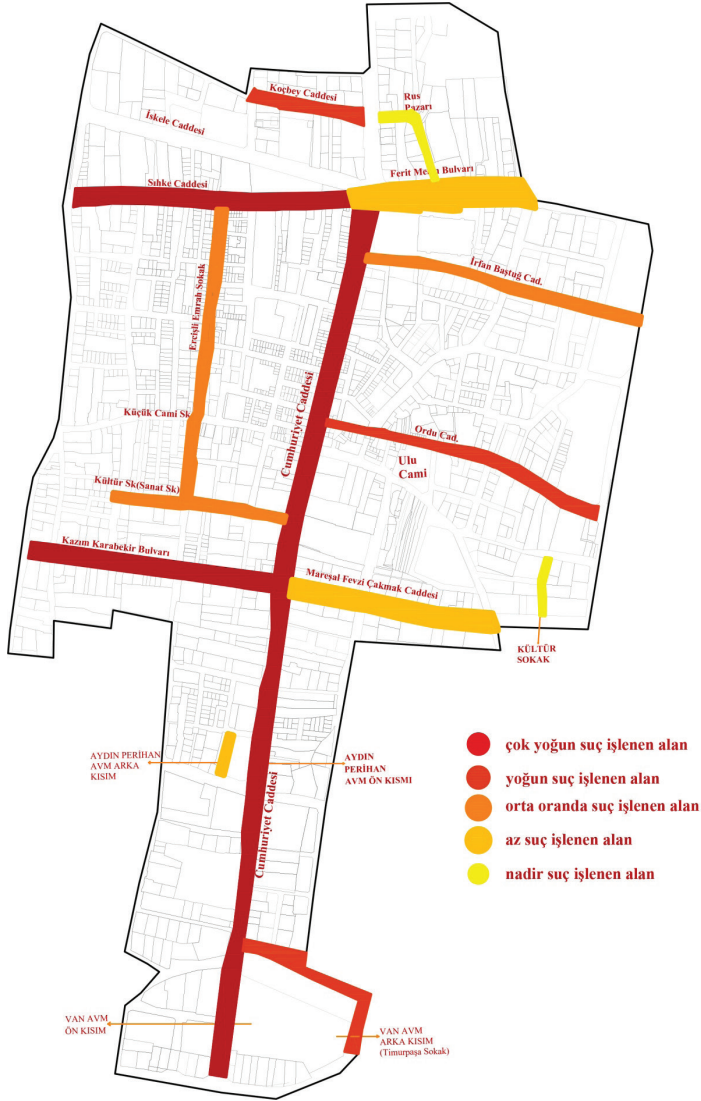
Şekil 15: Van kent merkezinde cadde ve sokakların gece kullanımında cinsiyete güven algısının mekansal dağılımı

Yukarıda yapılan değerlendirmelerin ışığında Şekil 12 ve Şekil 15’de görülen kent merkezinde cadde ve sokakların gündüz ve gece kullanımlarında cinsiyete göre güven algısının mekansal dağılımı göz önüne alındığında çalışma kapsamında ele alınan 2017 yılı Emniyet Genel Müdürlüğü’nün suç verileri ile kullanıcıların güven algısına yönelik yapılan kullanıcı anketi doğrultusunda güven algısının yalnızca suçun türü ya da sayısı ile doğru orantılı olmadığı (Şekil 16 ve Şekil 17) aynı zamanda fiziksel (yetersiz aydınlatma, mekanın sunduğu çeşitliliğin azlığı, tenha vb.) ve sosyal çevrenin (eril mekanlar vb.) nitelikleri ile de ilgili olduğu görülmüştür.

Şekil 16: 2017 Yılı Van Kent Merkezinde İşlenen Suç Türlerinin Mekansal Dağılımı

algısını etkilemede önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada ilk olarak Van kent merkezi özelinde 2017 yılı Emniyet Müdürlüğü verilerinden yararlanılarak ana ve ara cadde ve sokaklardaki mekansal olarak kentsel suç tür ve sayıları tespit edilmiştir. Ardından çalışma kapsamında ele alınan ana ve ara cadde ve sokaklarını kullanan kent merkezi kullanıcılarının cinsiyete göre güven algısı tespit edilmeye çalışılmış ve aynı zamanda istatistikî olarak aralarında anlamlı fark olup olmadığı sorgulanmıştır. Gündüz kullanımında ara cadde ve sokakların kadınlar tarafından tam olarak güvenli olarak algılanamamasının başlıca sebepleri arasında özellikle ara sokakların kullanım yoğunluğu açısından erkek egemen (eril mekan) yapıya sahip olması, genel olarak kahvehane olarak işletilen mekanların bulunmasından kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca birçok binanın metruk durumda bulunduğu, fonksiyonel çeşitliliğin bulunmadığı, kaldırımların dükkanların malzemeleri ile işgal edildiği dolayısıyla yaya güvenliğinin olmadığı alanlarda da kadınların kendilerini daha güvensiz hissettikleri belirlenmiştir. Buradan hareketle elde edilen temel bulgulardan biri yukarıda açıklanan nedenlere bağlı olarak kadının erkeğe oranla “güvensizlik hissi”nin daha fazla olduğu yönündedir. Bir diğer önemli bulgu ise çalışma kapsamında ele alınan 2017 yılı Emniyet Genel Müdürlüğü’nün suç verileri ile kullanıcıların güven algısı birlikte değerlendirildiğinde güven algısının yalnızca suç korkusundan ya da suçun türü ve sayısı ile doğru orantılı olmadığı (Şekil 16 ve Şekil 17), aydınlatma vb. fiziksel (yetersiz aydınlatma, mekanın sunduğu çeşitliliğin azlığı, tenha vb.) ve sosyal çevrenin (eril mekanlar vb.) niteliklerinin de belirleyici olduğu yönündedir.

Çalışmanın genel çerçevesi ve bulguları göz önünde bulundurularak bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda belirlenen cadde ve sokakların gece ve gündüz güven algısında; Rus Pazarı ve civarı, Aydın Perihan AVM arkası, İrfan Baştuğ ve Ordu Caddeleri ve civarı, Ercişli Emrah ve Küçük Cami Sokak ve civarı, Sanat Sokağı, Timurpaşa Sokak ve Koçbey Caddesi “ne güvenli ne güvensiz” alanlar olarak tespit edilmiştir. Bu alanlarda aydınlatma eksikliği, gece kullanımının minimuma inmesi, dükkanların erken kapanması, kaldırımların dükkan sahipleri tarafından işgal edilmesi, bazı alanlarda kaldırım eksikliği, yolların dar olması ve araçların park etmeleri, trafiğin çift yönlü akması, trafik sıkışıklığının olması ve yaya güvenliğinin olmaması, metruk binalar için herhangi bir çalışma yapılmaması gibi ortak sorunlar bulunmaktadır. Bu anlamda özellikle ara caddelerde tek yönlü trafik düzenin sağlanması, ana ve ara caddelerde yola araçların park edilmesinin yasaklanması gibi önlemlerin alınması önem teşkil etmektedir. İlgili yerel yönetim/yönetimler tarafından özellikle geceleri güvensiz hissedilen sokakların fiziki olarak yeniden düzenlenerek gece kullanıma elverişli hale getirilmesi yönünde çözümler geliştirilmesi önemlidir. Örneğin aydınlatma

elemanlarının özellikle gece kör noktalara dönüşen sokaklarda yer alması, metruk olan binaların tespitinin yapıp buralarda gerekli önlemlerin alınması ve kaldırımların esnaf tarafından işgal edilmesinin önlenmesi, karma kullanımların arttırılması gibi.

Özetle günümüz kentlerinde ya da kent merkezlerinde suç oluşumu ve “güvensizlik hissi”nin kentliler üzerinde etkileri kaçınılmazdır. Bu nedenle bu yönde geliştirilen stratejiler bu etkileri azaltmaya yönelik olmalıdır. Yapılı çevrenin oluşumu, çevresel tasarım ve kent üzerine yapılan planlamaların, suç oluşumunu azaltmada ve “güvensizlik hissi”ni önlemede önemli etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu anlamda mimar, şehir plancısı ve tasarımcıların ve yerel yönetimlerin önemli sorumluluğunun olduğu unutulmamalıdır. Tüm bu alanda sorumlu olan kent geliştiricilerinin her bir adımı ile mekansal eşitsizlikler ortadan kaldırılabilir ve güvenli kentsel mekanlar yaratılarak yaşam kalitesi yüksek yapılı çevreler oluşturulabilir.

Kaynakça

- Abbotsford, (2013). Crime prevention through environmental design. <https://www.abbotsford.ca/Assets/2014+Abbotsford/Communications/Master+Plans+and+Strategies/2013+Crime+Prevention+Throught+Environmental+Design.pdf>. City of Abbotsford CPTED. Erişim tarihi: 12.05.2017.
- Aksoy, E. (2007). Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı. *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası*, 6, 11-15.
- Aktaş, G. (2017). Kadın Açısından Kente İlişkin Mekan Pratikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. 27, 136-149.
- Ataç, E. (2007). Suçun Kentsel Mekandaki Algısı; Güvensizlik Hissi. *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası*, 6, 16-23.
- Ataç, E. ve Gürbüz, D. (2009). Kentsel Mekanda Gelişen Suça Müdahale Etmede Disiplinlerarası Güvenlik Politikaları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(1), 25-47.
- Aydın, A. (2010). *Kentsel Mekan, Suç ve Suçluluk; Kadıköy Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Brantingham, P. J. (1995). Criminality of Place: Crime Generators and Crime Attractors. *European Journal of Criminal Policy and Research*. 8, 263-288.
- Cicerali, E. E. (2016). Çevre ve Suç: Şehir Güvenliğini Arttırmada Çevre Psikoloji Yaklaşımı. İstanbul Güvenlik Konferansı Tam Metini için-

de (s. 1-12).

- Cohen, L.E. ve Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends a Routine Activity Approach. *American Sociological Review*. 44(4), 588-608.
- Crowe, T. D. ve Zahm, D. L. (1994). Crime Prevention Through Environmental Design. *Land Development Magazine*. 7(1), 22-27.
- Felson, M. ve Clarke, R.V. (1998). Opportunity Makes The Thief, Crime Detection and Prevention Series. <http://www.popcenter.org/library/reading/PDFs/Thief.pdf>. Police Research Group. London. Erişim Tarihi: 03.04.2019.
- Garofalo, J. (1981). The Fear Of Crime: Causes And Consequences. *Journal of Criminal Law and Criminology*. 72(2), 839-857.
- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme Ve Suç İlişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 24(1), 209-226.
- Gündoğdu, M. (2014). Mekan Dizimi Analiz Yöntemi Ve Araştırma Konuları. *Art-Sanat Dergisi*. 2, 251-274.
- Kaypak, Ş. (2015). Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadın ve Kentli Hakları. Ağrıdağ, G. (Ed.). Türkiye’de Kadın Araştırmaları içinde (482-489), Adana, Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Kaypak, Ş. (2016). Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(33), 35-50.
- Mississauga CPTED Principles. (2013). Mississauga Crime Prevention Through Environmental Design Principles, <http://www6.mississauga.ca/onlinemaps/planbldg/UrbanDesign/CPTED-2012Dec19.pdf>, The Mississauga CPTED Advisory Committee, Erişim tarihi: 01.04.2019.
- Newman, O. (1996). Creating Defensible Space. <https://www.huduser.gov/publications/pdf/def.pdf>. U.S. Department of Housing and Urban Development Office of Policy Development and Research, Washington, Erişim tarihi: 19.04.2019.
- NCPC. (2003). Crime Prevention Through Environmental Design Guidebook. <http://www.ncpc.org.sg/cpted.html>. National Crime Prevention Council, Singapore.
- ODPM. (2004). Safer Places: The Planning System And Crime Prevention. <http://www.securedbydesign.com/wp-content/uploads/2014/02/Safer-Places-The-Planning-System-And-Crime-Prevention.pdf>. Office of the Deputy Prime Minister, London, Erişim tarihi: 19.04.2019.

SDPD. (2015). Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) For Urban Village Centers. <https://www.sandiego.gov/sites/default/files/legacy/police/pdf/CPTEDvillagesmay2005.pdf>. San Diego Police Department Neighborhood Policing Resource Team, Erişim tarihi: 15.03.2019.

Sokullu-Akıncı F. (2002). Suç nedenleri. https://www.kriminoloji.com/Sucun_Nedenleri_Genel-Fusun_Sokullu.htm. Erişim tarihi: 10.04.2019.

Uğurlar, A. Arpa, E. 2018. Tasarımın Güven Algısı Üzerindeki Etkileri: Van Örneği. 3. Kent Araştırmaları Kongresi. Tam Metini içinde (451-471).

Ulutürk, B. (2006). *Kentleşme ve Suç İlişkisi: Adana ve Çanakkale Araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Polis Akademisi Başkanlığı/ Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, G. (2006). Suç ve Mekan: Suçun Temsili Üzerine Düşünceler. *Mimarlık* 328. Erişim: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=46&RecID=1108#>

Ekler

Tablo 1: Cinsiyete göre ana ve ara caddelerin/ sokakların gündüz kullanımlarında güven algısı

Ana ve Ara Cadde/Sokak	Sayı/Oran	Cinsiyet	Hiç Güvenli Değil	Güvenli Değil	Ne Güvenli Ne Güvensiz	Güvenli	Çok Güvenli	Toplam
Cumhuriyet Caddesi	Sayı	Kadın	4	9	29	62	58	162
	Oran(%)		2.5	5.6	17.9	38.3	35.8	100
Sanat Sokağı ve yakın çevresi	Sayı	Erkek	5	5	40	71	99	220
	Oran(%)		2.3	2.3	18.2	32.3	45.0	100
Ercişli Emrah Sk. yakın çevresi	Sayı	Kadın	31	15	51	46	18	161
	Oran(%)		19.3	9.3	31.7	28.6	11.2	100
İrfan Baştuğ ve Ordu Cad.	Sayı	Erkek	20	18	49	72	48	207
	Oran(%)		9.7	8.7	23.7	34.8	23.2	100
Maraş Caddesi	Sayı	Kadın	20	17	54	29	11	131
	Oran(%)		15.3	13.0	41.2	22.1	8.4	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Erkek	15	11	67	55	33	181
	Oran(%)		8.3	6.1	37.0	30.4	18.2	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Kadın	19	15	50	41	13	138
	Oran(%)		13.8	10.9	36.2	29.7	9.4	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Erkek	8	12	62	68	37	187
	Oran(%)		4.3	6.4	33.2	36.4	19.8	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Kadın	3	7	25	77	46	158
	Oran(%)		1.9	4.4	15.8	48.7	29.1	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Erkek	8	5	34	74	84	205
	Oran(%)		3.9	2.4	16.6	36.1	41.0	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Kadın	16	9	44	57	16	142
	Oran(%)		11.3	6.3	31.0	40.1	11.3	100
Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Erkek	7	6	58	66	61	198
	Oran(%)		3.5	3.0	29.3	33.3	30.8	100

Kültür Sk. (Ahmet Haşım I.Sokak)	Sayı	Kadın	7	10	42	62	26	147
	Oran(%)		4.8	6.8	28.6	42.2	17.7	100
Rus Pazarı Ve civarı (Leventoğlu Sokak)	Sayı	Erkek	5	10	46	61	64	186
	Oran(%)		2.7	5.4	24.7	32.8	34.4	100
Sihke Caddesi	Sayı	Kadın	14	19	56	36	24	149
	Oran(%)		9.4	12.8	37.6	24.2	16.1	100
Koçbey Caddesi ve yakın çevresi	Sayı	Erkek	19	11	63	57	48	198
	Oran(%)		9.6	5.6	31.8	28.8	24.2	100
Aydın Perihan AVM Önü	Sayı	Kadın	11	14	47	58	25	155
	Oran(%)		7.1	9.0	30.3	37.4	16.1	100
Aydın Perihan AVM Arkası	Sayı	Erkek	11	11	49	73	59	203
	Oran(%)		5.4	5.4	24.1	36.0	29.1	100
Van AVM Önü	Sayı	Kadın	13	24	65	28	13	143
	Oran(%)		9.1	16.8	45.5	19.6	9.1	100
Van AVM Arkası	Sayı	Erkek	16	15	65	58	40	194
	Oran(%)		8.2	7.7	33.5	29.9	20.6	100
Cumhuriyet Caddesi	Sayı	Kadın	8	5	30	83	31	157
	Oran(%)		5.1	3.2	19.1	52.9	19.7	100
Sanat Sokağı ve yakın çevresi	Sayı	Erkek	4	6	40	84	66	200
	Oran(%)		2.0	3.0	20.0	42.0	33.0	100
Ercişli Emrah Sk. ve yakın çevresi	Sayı	Kadın	25	22	54	39	14	154
	Oran(%)		16.2	14.3	35.1	25.3	9.1	100
İrfan Baştuğ ve Ordu Cad.	Sayı	Erkek	17	26	68	57	31	199
	Oran(%)		8.5	13.1	34.2	28.6	15.6	100
Maraş Caddesi	Sayı	Kadın	9	5	26	75	43	158
	Oran(%)		5.7	3.2	16.5	47.5	27.2	100
Maraş Caddesi	Sayı	Erkek	4	7	36	69	90	206
	Oran(%)		1.9	3.4	17.5	33.5	43.7	100
Maraş Caddesi	Sayı	Kadın	32	22	51	34	11	150
	Oran(%)		21.3	14.7	34.0	22.7	7.3	100
Maraş Caddesi	Sayı	Erkek	21	25	60	57	33	196
	Oran(%)		10.7	12.8	30.6	29.1	16.8	100

Tablo 2: Cinsiyete göre ana ve ara caddelerin/ sokakların gece kullanımlarında güven algısı

Ana ve Ara Cadde/Sokak	Sayı/Oran	Cinsiyet	Hiç Güvenli Değil	Güvenli Değil	Ne Güvenli Ne Güvensiz	Güvenli	Çok Güvenli	Toplam
Cumhuriyet Caddesi	Sayı	Kadın	20	22	53	39	26	160
	Oran(%)		12.5	13.8	33.1	24.4	16.3	100
Sanat Sokağı ve yakın çevresi	Sayı	Erkek	18	18	62	63	59	220
	Oran(%)		8.2	8.2	28.2	28.6	26.8	100
Ercişli Emrah Sk. ve yakın çevresi	Sayı	Kadın	57	37	42	16	7	159
	Oran(%)		35.8	23.3	26.4	10.1	4.4	100
İrfan Baştuğ ve Ordu Cad.	Sayı	Erkek	35	46	60	39	22	202
	Oran(%)		17.3	22.8	29.7	19.3	10.9	100
Maraş Caddesi	Sayı	Kadın	34	37	44	6	4	125
	Oran(%)		27.2	29.6	35.2	4.8	3.2	100
Maraş Caddesi	Sayı	Erkek	26	31	76	34	14	181
	Oran(%)		14.4	17.1	42.0	18.8	7.7	100
Maraş Caddesi	Sayı	Kadın	28	33	49	20	5	135
	Oran(%)		20.7	24.4	36.3	14.8	3.7	100
Maraş Caddesi	Sayı	Erkek	17	31	78	40	20	186
	Oran(%)		9.1	16.7	41.9	21.5	10.8	100
Maraş Caddesi	Sayı	Kadın	10	16	41	57	31	155
	Oran(%)		6.5	10.3	26.5	36.8	20.0	100
Maraş Caddesi	Sayı	Erkek	12	16	49	71	55	203
	Oran(%)		5.9	7.9	24.1	35.0	27.1	100

Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi	Sayı	Kadın	25	19	65	27	6	142
	Oran(%)		17.6	13.4	45.8	19.0	4.2	100
Kültür Sk. (Ahmet Haşim I.Sokak)	Sayı	Kadın	12	28	59	36	14	149
	Oran(%)		8.1	18.8	39.6	24.2	9.4	100
Rus Pazarı Ve civarı (Leventoğlu Sokak)	Sayı	Erkek	16	25	62	53	39	195
	Oran(%)		8.2	12.8	31.8	27.2	20.0	100
Sihke Caddesi	Sayı	Kadın	37	43	43	8	12	143
	Oran(%)		25.9	30.1	30.1	5.6	8.4	100
Koçbey Caddesi ve civarı	Sayı	Erkek	40	29	79	26	19	193
	Oran(%)		20.7	15.0	40.9	13.5	9.8	100
Aydın Perihan AVM Önü	Sayı	Kadın	24	26	58	29	10	147
	Oran(%)		16.3	17.7	39.5	19.7	6.8	100
Aydın Perihan AVM Arkası	Sayı	Erkek	20	35	72	44	26	197
	Oran(%)		10.2	17.8	36.5	22.3	13.2	100
Van AVM Önü	Sayı	Kadın	27	42	55	9	5	138
	Oran(%)		19.6	30.4	39.9	6.5	3.6	100
Van AVM Arkası	Sayı	Erkek	27	31	85	33	14	190
	Oran(%)		14.2	16.3	44.7	17.4	7.4	100
Van AVM Önü	Sayı	Kadın	18	18	47	51	17	151
	Oran(%)		11.9	11.9	31.1	33.8	11.3	100
Van AVM Önü	Sayı	Erkek	12	23	54	65	40	194
	Oran(%)		6.2	11.9	27.8	33.5	20.6	100
Van AVM Önü	Sayı	Kadın	49	44	40	11	9	153
	Oran(%)		32.0	28.8	26.1	7.2	5.9	100
Van AVM Önü	Sayı	Erkek	37	50	71	26	15	199
	Oran(%)		18.6	25.1	35.7	13.1	7.5	100
Van AVM Önü	Sayı	Kadın	24	11	35	64	23	157
	Oran(%)		15.3	7.0	22.3	40.8	14.6	100
Van AVM Önü	Sayı	Erkek	12	19	59	53	58	201
	Oran(%)		6.0	9.5	29.4	26.4	28.9	100
Van AVM Önü	Sayı	Kadın	48	47	34	12	7	148
	Oran(%)		32.4	31.8	23.0	8.1	4.7	100
Van AVM Önü	Sayı	Erkek	31	46	75	27	12	191
	Oran(%)		16.2	24.1	39.3	14.1	6.3	100